

Statenvoorstel 54/14 A

Voorgestelde behandeling

Statencommissie : commissie voor Ecologie en Ruimte, 10 oktober 2014

PS-vergadering : 31 oktober 2014

Onderwerp

Initiatiefvoorstel van de Partij voor de Dieren inzake beperken bijensterfte in Noord-Brabant, verzoek tot ondersteuning maatregelen ter bevordering van een bijvriendelijke leefomgeving met positieve effecten voor economie en ecologie.

Datum

23 juni 2014

Documentnummer

PS: 3611907

Aan Provinciale Staten van Noord-Brabant

Samenvatting

Probleemstelling

Het gaat niet goed met de bijen in Brabant. De bijensterfte in Brabant is al een aantal jaren aanzienlijk hoger dan in andere gebieden in Nederland, gemiddeld sterven er in de winter ongeveer 8 % meer bijen dan gemiddeld in de rest van Nederland.¹ In Brabant is het behoud en de versterking van een gunstige leefomgeving voor bijen van cruciaal belang om bijensterfte te voorkomen. Versterking van de leefomgeving is hard nodig en niet alleen van groot belang voor de natuur maar ook voor het veiligstellen van de landbouwproductie.

Wist u dat 76 % van alle voedselgewassen afhankelijk is van bestuiving door insecten? Dat komt overeen met 35 % van onze voedselproductie in tonnen!

Economisch probleem

Voor de Brabantse tuinders, fruitelers en zaadtelers zijn bestuivende insecten, met name honingbijen, hommels en zweefvliegen van groot economisch belang. Een goede bestuiving is zeer belangrijk voor een hoge productie en een goede kwaliteit.

---

¹ Bron: Nederlands Centrum voor Bijenonderzoek, rapporten monitoring wintersterfte 2005-2006 tot en met 2012-2013

Bijna alle groenten- en fruitsoorten zijn afhankelijk van bestuiving. Om deze reden is de economische waarde van bijen aanzienlijk. Bijen en andere bestuivende dieren zijn wereldwijd ongeveer € 265 miljard per jaar waard!²

Datum

23 juni 2014

Documentnummer

PS: 3611907

Voor kostbare gewassen zoals fruit kan de economische waarde van de bij oplopen tot ruim € 2.000 per ha. De economische waarde van bijen in Nederland wordt dan ook geschat op een bedrag van tussen de 1,3 en 3,8 miljard euro.

In Brabant zijn bijna 2000 tuinders direct afhankelijk van bestuiving. Zonder een gezonde bijenpopulatie komen deze economische activiteiten vroeger of later in gevaar. Grootschalige bijensterfte kan dus consequenties hebben voor bijna de gehele Brabantse tuinbouwsector.

Ecologisch Probleem

Bijen en andere bestuivende insecten zijn daarnaast van belang voor het behoud van de Brabantse natuur en het Brabants landschap. Ongeveer 80 % van de wilde plantensoorten zijn voor hun voortplanting afhankelijk van bestuivende insecten.

Door de problemen met de honingbij is bestuiving door de wilde bijen relatief belangrijker geworden. Echter met de wilde bijen gaat het ook niet goed. Van de ruim 350 soorten wilde bijen die Nederland telt, staat meer dan de helft op de Rode Lijst van bedreigde diersoorten en zijn er al 35 soorten uitgestorven.³

Zonder bestuivende insecten zoals de wilde bij komt de veelzijdigheid van de Brabantse natuur onder druk te staan. Zonder bijen wordt het een eenzijdig en kaal landschap. En dat maakt Brabant ook onaantrekkelijk om in te wonen, te werken en te recreëren.

Een kleurige en geurige provincie is dus belangrijk voor Brabant!

Oorzaken

Het Nederlandse platteland is een weinig aantrekkelijke leefomgeving voor de bij geworden. Bijensterfte is een complex probleem, maar in essentie zijn er drie belangrijke oorzaken te onderscheiden:

1. de achteruitgang van de leefomgeving (vooral het gebrek aan drachtplanten)
2. het gebruik van insectenbestrijdingsmiddelen (zoals neonicotinoïden)
3. aanwezigheid van bijenparasieten zoals de varroamijt

---

² Bade en anderen, Land van melk en honing: over bijen, baten en de samenleving. Kenniscentrum triple 3 2012

³ Peeters TMJ, Reemer M: Bedreigde en verdwenen bijen in Nederland. Basisrapport met voorstel voor de Rode Lijst. Leiden, 2003

Datum

23 juni 2014

Documentnummer

PS: 3611907

Brabant bijenland?

In een aantal gebieden in Nederland kan de bijensterfte verklaard worden door de omstandigheden (geen voedsel door te weinig drachtplanten) en de toegepaste praktijken van de imkers (bijvoorbeeld slechte bestrijding van ziekten en plagen). Juist in Brabant is een groot deel van de bijensterfte hiermee niet te verklaren.⁴

Er zijn dus ook nog andere oorzaken in het spel, waardoor het nóg belangrijker wordt een goed leefgebied voor bijen te creëren. Maatregelen met de focus op de natuurlijke leefomgeving van bijen zodat meer leefruimte en meer voedsel wordt gecreëerd, en dus meer biodiversiteit in het landelijk gebied.

Rol van de Provincie

In Brabant is het behoud en de versterking van een gunstige leefomgeving voor bijen van cruciaal belang om bijensterfte te voorkomen. Dat is niet alleen van cruciaal belang voor de bij zelf, maar ook voor de mens die afhankelijk is van de landbouwproducten.

De provincie geeft aan bezorgd te zijn om het lot van de bij en heeft in het recente verleden activiteiten ontplooid, zoals het ondersteunen van een imkeropleiding, de inrichting van een vlindervriendelijke berm langs provinciale wegen en het plaatsen van een bijenkast bij het provinciehuis (motie van de PVV en Partij voor de Dieren); dit blijkt ook uit het provinciale dossier: *Een goede leefomgeving voor vlinders en bijen/wat de provincie doet voor vlinders en bijen*.

De provincie kan als natuurbeheerder en economische aanjager in het geheel een meer belangrijke rol spelen om de productie van groente en fruit en het behoud van natuur voor de bijen te verbeteren.

Oplossing

Als oplossing wordt een structureel, samenhangend beleid voorgesteld ter verbetering van de leefomgeving van de bij en andere bestuivende insecten.

De Partij voor de Dieren stelt voor om het beleid nader in te vullen met de volgende maatregelen:

- Project 1 (Beleids)medewerkers en uitvoerders in Brabantse gemeenten en de provincie worden opgeleid over biodiversiteit en voedselvoorziening voor bijen en bestuivende insecten en beheer van leefgebied en inzet van middelen daarin.
- Project 2 De imkeropleiding wordt opnieuw ingezet om het aantal jonge imkers in Brabant te vergroten.

---

⁴ Romée van der Zee, Nederlands Centrum voor Bijenonderzoek, mondelinge communicatie 2013

- Project 3 Pilot groene gemeenten, gebruik van bijvriendelijke veevoedergewassen, groenbemesters en (akker)randen.
- Project 4 Vooruitlopen op de GLB (Gemeenschappelijk Landbouwbeleid)-regeling door te sturen op de wijze waarop EFA (Ecological Focus Areas) in deze nieuwe regeling worden ingezet, met daarin de focus op bijen en biodiversiteit.
- Project 5 Het realiseren van zogenoemde bijenlinten langs fietspaden en waterwegen in samenwerking met gemeenten en waterschappen.
- Project 6 Impuls voor lokale initiatieven zoals Food4Bees en Heemtuin Rucphen.

Datum

23 juni 2014

Documentnummer

PS: 3611907

Kosten van beleidsuitvoering

Gezien het economische en ecologische belang van de bijen voor Brabant stellen we een provinciaal pakket van maatregelen voor met een begroting van 3,5 miljoen euro voor de ondersteuning van de 6 projecten.

Binnen de projecten groene gemeenten, gebruik van bijvriendelijke veevoedergewassen, groenbemesters en (akker)randen (project 3) en vooruitlopen op de GLB-regeling (project 4) worden tevens middelen ingezet door agrariërs en terreinbeherende organisaties, mede door herbesteding van bestaande middelen. Daar staat tegenover dat verwacht wordt dat het innovatieve gebruik van landbouwgronden ook inkomsten zal genereren en dat projecten op termijn zelfvoorzienend door kunnen lopen. Ook wordt verwacht dat de aanpak in meer gemeenten in Brabant kan worden toegepast.

De financiering van de bijenlinten (project 5) vindt plaats op basis van cofinanciering waarbij gemeenten en waterschappen ervoor zorgen dat het bedrag verder wordt verhoogd, mede door de inzet van reguliere middelen die reeds bestemd zijn voor groene bermen en ecologisch beheer. Ook hier wordt verwacht dat de aanpak in meer gemeenten in Brabant kan worden toegepast.

De gezamenlijke inspanning van alle partners brengt naar schatting een bedrag op van 5 miljoen euro.

De provincie Noord-Brabant stelt zich op als trekker van het gezamenlijke project en zorgt voor voldoende (ambtelijke) ondersteuning en middelen.

Dekking

De dekking van dit voorstel wordt gezocht in een reservering in de Voorjaarsnota 2014 binnen de begrotingsruimte 'kansen voor Brabant waarover een politiek besluit niet kan worden uitgesteld tot de volgende bestuursperiode' als uitzondering op het vormen van nieuw beleid.

Verder sluit (een deel van) de projecten aan op het (toekomstig) beleid van Natuur en Samenleving waarbij burgers meer worden betrokken bij de natuur.

Europa Paragraaf

Er is verder onderzoek nodig naar de toepassing van ecologische landbouwmethoden. Dit kan zowel via het Gemeenschappelijk Landbouwbeleid als via het Europees financieringsprogramma voor onderzoek 'Horizon 2020' (dit geldt voornamelijk voor de projecten 3 en 4).

Datum

23 juni 2014

Documentnummer

PS: 3611907

Bijlage : 1. Brabant Bijenland

Statenfractie Partij voor de Dieren Noord-Brabant, oktober 2013.

